

Universitatea „Babeș – Bolyai”
Facultatea de Sociologie și Asistență Socială
Școala Doctorală de Sociologie

Rezumatul tezei de doctorat

**Dinamica puterii în comunitățile rurale
din România postdecembristă**

Coordonator științific
prof. dr. Petru Iluț

Doctorand,
Bianca Rusu

Cuvinte cheie: dezvoltare comunitară, dinamica puterii, modele de dezvoltare comunitară, structuri de putere, studii de caz, religie și dezvoltare comunitară, valori democratice.

Cuprins

Introducere

Cap 1. Procese grupale în spațiul rural

1.1 Definirea spațiului rural românesc

1.1.1 Tipuri de aşezări în spațiul rural

1.2 Conceptul de grup social și particularitățile lui, cu aplicabilitate în contextul rural

1.2.1 Definirea conceptului de grup

1.2.2 Caracteristicile grupurilor sociale

1.3 Tipologia grupurilor cu exemplificări din spațiul rural românesc

1.4 Funcțiile grupului

1.5 Dinamici de grup

Concluzii

Cap. 2: Fenomenul de dezvoltare comunitară în România postrevoluționară

2.1 Definiția conceptului de dezvoltare comunitară

2.1.1 Definiții comunitate

2.1.2 Definiții dezvoltare comunitară (DC)

2.1.3 Împuternicirea comunității

2.2 Paradigme în dezvoltarea comunitară

2.2.1 Continuumul dezvoltării

2.3 Dezvoltare comunitară în comunitățile rurale românești

2.3.1 Caracteristicile comunităților rurale românești

2.3.2 Abordarea fenomenului de dezvoltare comunitară în România

2.4 Forme de organizare comunitară

2.5 Impactul valorilor și credințelor asupra dezvoltării comunitare

Concluzii

Cap 3. Puterea și valențele ei la nivelul comunităților rurale

3.1 Perspective teoretice cu accent pe teoriile lui Weber, Parsons, Giddens

3.1.1 Putere: de la „putere asupra” la „putere împreună cu”

3.2 Lideri și leadership

3.3 Context socio-politic în România rurală post-decembristă

3.3.1 Valori și putere în societatea românească postdecembristă

3.3.2 Mecanisme de control și participare la nivel local

Concluzii

Cap. 4: Restructurări în dinamica puterii în mediul rural românesc din perspectiva modelelor folosite și a analizei acestora

4.1 Analiza modelelor de dezvoltare comunitară implementate în România din perspectiva distribuției puterii

4.1.1 Modelul Biddles sau al Grupului de Inițiativă Locală

4.1.2 Modelul facilitatorului comunitar

4.1.3 Modelul ABCD

4.1.4 Modelul AI

4.1.5 Modelul TeleCentrul

4.1.6 Modelul Școala comunitară activă

4.1.7 Modelul Parașută

4.1.8 Modelul Trainingul liderilor

4.1.9 Modelul Organizarea vecinătății

4.1.10 Modelul Dezvoltare socială și economică

4.2 Rezultatele investigației bazate pe analiza modelelor de dezvoltare comunitară implementate în România

4.3 Studii de caz

4.3.1 Studiu de caz 1: Mera- Metode mixte

4.3.2 Studiu de caz 2: Curtea - Modelul facilitatorului comunitar

4.3.3 Studiu de caz 3: Socodor - Modelul dezvoltare economică și socială

4.4 Rezultatele investigației bazate pe studiile de caz

4.5 O încercare de integrare a rezultatelor (comparații și sinteze ale rezultatelor obținute)

Capitolul 5: Concluzii

ANEXE

BIBLIOGRAFIE

Introducere

M-au intrigat întotdeauna jocurile de putere, mecanismele care făceau ca unii să aibă și alții să nu aibă, lumea nevăzută din spatele acestora: norme sociale, valori promovate din generație în generație, cutume tradiționale.

În lucrarea de față m-am oprit asupra jocurilor de putere din spațiul comunităților rurale românești în care s-au implementat diverse metode de dezvoltare comunitară. Care sunt mecanismele care încurajează o comunitate să se antreneze activ participativ într-un proces intenționat și canalizat spre dezvoltare comunitară? Ce anume asigură durabilitatea unor astfel de inițiative și procese? Cine are putere? Cum o folosește? Ce se poate face ca un număr tot mai mare de indivizi dintr-o comunitate să aibă putere?

Astfel de întrebări au generat și eforturile canalizate spre cercetarea dinamicii puterii în comunitățile rurale românești explorate în lucrarea de față. Schimbarea sistemului politic din 1989 a generat o serie de provocări și oportunități. Atât la nivel macro, cât și la nivel micro cetățenii români s-au aflat în postura în care puteau lua decizii, în care sistemul lor valoric, interesele proprii și comunitare își găseau forme de expresie. Odată cu această libertate au survenit și o serie de probleme. Dacă până la acel moment, societatea era guvernată de un sistem în care locusul de control era preponderent extern individului, dintr-o dată acesta se vede pus în contextul în care locusul de control e internalizat și totodată responsabilitatea deciziilor luate trebuie asumată. Dintr-o dată guvernul și guvernarea (teoretic) nu mai purtau întreaga responsabilitate a individului deoarece fuseseră liber aleși ca și reprezentanți ai poporului. O provocare similară are loc și în mediul rural unde (primarul, preotul, învățătorul și doctorul nu mai sunt singurele „voci” semnificative, ci alte voci se fac auzite. Lucrarea de față își propune să analizeze care sunt „vocile” cărora li se permite să influențeze spațiul comunitar rural acolo unde au fost implementate inițiative de dezvoltare comunitară, respectiv în ce măsură modelele de dezvoltare comunitară implementate creează cadrul necesar pentru multiplicarea „vociilor” care influențează comunitatea.

Această lucrare vine în completarea unei serii de studii care s-au axat pe studierea procesului de tranziție de la un regim non-democratic la unul democratic, accentul fiind pus pe dinamica observată în special în mediul rural. Folosindu-se de deschiderea oferită de cercetările menționate și altele din aceeași sferă de interes, lucrarea de față își propune o cercetare îndeaproape a dinamicii puterii în comunitățile rurale românești în perioada

postdecembristă respectiv a efectelor acesteia asupra sustenabilității inițiativelor de dezvoltare comunitară, plecând de la următoarele două ipoteze:

- a. Distribuția puterii în comunitățile rurale din România în perioada postdecembristă diferă în funcție de modelul de dezvoltare comunitară implementat.
- b. O condiție sine qua non a dezvoltării comunitare sustenabile este schimbarea percepției asupra puterii: de la ”putere weberiană” la ”putere parsonsiană”.

În încercarea de a testa aceste ipoteze, am structurat lucrarea de față în cinci capitole, dintre care ultimul însumează concluziile cercetării.

Capitolul 1, Procese grupale în spațiul rural, se axează pe explicarea conceptului de grup social, respectiv pe relevanța înțelegerii lui în contextul dezvoltării comunitare. Spațiul rural românesc a fost afectat în ultimul secol de trei schimbări majore: comunismul, perioada de tranziție și cea de postaderare la UE și fiecare a avut un impact major asupra cotidianului rural, respectiv asupra dinamicii lor de grup, inclusiv asupra distribuției puterii în acest spațiu. Acest capitol se oprește cu precădere asupra modului de organizare și funcționare a grupurilor de indivizi care habitează spațiul rural. Astfel, se face o trecere în revistă a conceptului de grup social, de la definirea acestuia, la tipologia, funcțiile și dinamicile de grup așa cum sunt ele întâlnite în spațiul rural românesc.

Capitolul 2, Fenomenul de dezvoltare comunitară în România postrevoluționară, face un pas mai departe în înțelegerea cadrului teoretic în care se desfășoară cercetarea de față. În capitolul 2 se explorează sensurile conceptului de comunitate, de dezvoltare comunitară, respectiv a paradigmatelor celor mai des întâlnite când se inițiază astfel de procese. Caracteristicile comunităților rurale din România, formele de organizare comunitară întâlnite în satele românești reprezintă o altă parte importantă din acest capitol. Un ultim aspect studiat în cadrul capitolului 2, este cel al influenței valorilor și credințelor membrilor comunității asupra dezvoltării comunitare.

Capitolul 3, Puterea și valențele ei la nivelul comunităților rurale, aduce în discuție conceptul de putere, de influență exercitată de individ – sau indivizi la nivel comunitar. În acest capitol sunt prezentate diferite abordări teoretice ale puterii și respectiv leadershipului care apoi sunt contextualizate la situația socio-politică din România postdecembristă. O atenție deosebită s-a acordat studierii valorilor democratice (toleranță, încredere, participare), a impactului dimensiunii spirituale asupra puterii, respectiv dezvoltării comunitare, precum și mecanismelor de control și participare la nivel local. M-am folosi Weber, Parsons (și Giddens) pentru a explica dimensiunile puterii, respectiv pentru a fundamenta teoretic instrumentul de analiză propus în Capitolul 4. În concepția lui

Weber cei care dețin putere își pot realiza propria voință atunci când sunt într-un context de grup, chiar și atunci când aceasta înseamnă să meargă împotriva celor care nu sunt de acord cu ei. Altfel spus, pentru ca cineva să aibă putere, altcineva este deposedat de putere. Parsons consideră puterea ca fiind o resursă generală de care dispune societatea per ansamblu și care aparține tuturor. Puterea nu este nici limitată, nici consumabilă. Cu cât mai mulți indivizi își dezvoltă potențialul prin exersarea puterii pe care o au, cu atât societatea per ansamblu are mai mult de beneficiat. Giddens, la polul opus față de Weber, definește puterea ca fiind *capacitatea transformatoare pe care o posedă ființele umane*. De-a lungul vieții, indivizii au oportunitatea să își dezvolte această capacitate, prin mobilizarea colectivă a diverse resurse (informații, resurse materiale, abilități, resurse locale) pentru a realiza anumite obiective fără a avea efecte negative asupra altora. Pe baza acestor teorii s-au formulat diverse expresii ce surprind cât de multă putere de schimbare are un individ.

- *Putere asupra cuiva* (bazată pe teoria weberiană): se întâlnește atunci când unul sau mai mulți indivizi fac o alegere care afectează pe altcineva. Este cea mai des întâlnită formă de exprimare a puterii.
- *Putere împreună cu* (bazată pe teoria lui Parsons): este exercitată atunci când un grup de indivizi fac o alegere care îi afectează pe toți promovând colaborarea, sprijinul reciproc.
- *Putere interioară* (ancorată în teoria lui Giddens): se referă la situațiile în care un individ face o alegere care îl afectează în primul rând pe el însuși, folosindu-se de potențialul unic de a-și influența propriul destin și universul înconjurător (Giddens).

În ruralul românesc, conceptul de putere pare a fi cel mai adesea înțeles și aplicat în înțelegere weberiană. O consecință imediată constă în faptul că majoritatea indivizilor sunt neimplicați în politică, în inițiative locale deoarece nu consideră că pot genera schimbare.

Un plus de cunoaștere și înțelegere a ce este puterea, a valențelor ei intrinseci aduce și Muller atunci când introduce în ecuație perspectiva oamenilor asupra lumii și vieții. Fiecare cultură, comportamentul politic al indivizilor, modul în care ei se raportează la putere se bazează pe unul din cele trei continuumuri valorice descrise mai jos sau pe combinația a două dintre ele:

- a) vină și nevinovăție,
- b) rușine și onoare,
- c) frică și putere.

Comunitățile rurale românești sunt încă profund marcate de cei 50 de ani de comunism, de perioada de tranziție și de cea de postaderare la UE. În consecință, perspectiva țăranilor asupra lumii și vieții este dată de o combinație de elemente din continuumul frică – putere (moștenite cu precădere din perioada comunistă) și vinovăție-nevinovăție (inserate odată cu perioada de tranziție, respectiv cea de post aderare la UE).

În ecuația dezvoltării comunitare a fost introdus termenul „empowerment” pentru a ilustra forma de expresie a puterii dintre diferiții actori sociali participanți la proces. În limba română acest termen a fost tradus atât ca și capacitate - sens care denotă creșterea puterii interioare a indivizilor, a încrederii acestora în forțele proprii de a influența propriul destin -, cât și ca împuternicire - înțeles care denotă mai explicit un transfer de putere spre cei care sunt în proces de a fi echipați cu abilități și cunoștințe variate care să le consolideze puterea interioară. Procesul de împuternicire conotează totodată trecerea de la o formă de *putere asupra*, la o formă de *putere împreună cu*, de la o înțelegere *weberiană* asupra puterii la una *parsonsiană*. Rezultatul ar fi că persoana împuternicită și-a însușit noi deprinderi, competențe și totodată încrederea că le poate folosi în mod adecvat. În felul acesta capacitatea comunității crește și împreună cu ea capitalul social al acesteia, generând astfel premisele necesare pentru schimbare sustenabilă în comunitate.

Această paradigmă aduce importante schimbări în modul de operare a agențiilor de dezvoltare care sunt provocate să regândească ajutorul pe care îl oferă comunităților în care investesc, astfel încât acestea să fie nu doar ajutate pentru moment într-un mod paternalist, care să perpetueze dependența ci împuternicite să poată să își rezolve singure problemele cu care se confruntă, fără a depinde de intervenție externă în acest sens.

Capitolul 4, Restructurări în dinamica puterii în mediul rural românesc din perspectiva datelor și a analizei acestora reprezintă capitolul metodologic al lucrării de față. Obiectivul central al cercetării de față îl constituie analiza modului în care modelele de dezvoltare comunitară implementate în comunitățile rurale din România influențează distribuția puterii în comunitățile rurale. În acest scop, într-o primă fază au fost analizate 10 modele de dezvoltare comunitară implementate în România după 1989. Asumpția mea este că un model teoretic pur bazat pe teoria weberiană este mai puțin probabil să afecteze semnificativ și durabil structurile existente de putere, pe când un model teoretic pur bazat pe teoria parsonsiană va facilita crearea de noi structuri de putere, unde aceasta va fi distribuită între mai mulți actori sociali, va fi susținută de valori caracteristice culturii democratice și în consecință are șanse mai mari de a facilita un proces de DC durabilă.

Studierea dezvoltării comunitare în România s-a făcut până în prezent folosind cu preponderență metode calitative uneori recurgându-se și la metode cantitative. Lucrarea de față, în încercarea de a testa influența modelelor de dezvoltare comunitară asupra dinamicii puterii în comunitățile rurale unde astfel de modele au fost implementate, recurge la următoarele metode și instrumente:

- a. Analiza calitativă: analiza modelelor de dezvoltare comunitară implementate în România din perspectiva distribuției puterii, folosind un instrument de cercetare propriu;
- b. Studiul de caz: a trei comunități în care au fost implementate două dintre modelele descrise, respectiv o combinație de modelele de DC¹.

Analiza distribuției puterii, ținând cont de valențele vizibile și invizibile ale acesteia, de valorile și structurile explicite și implicite care o susțin nu este deloc un exercițiu ușor de efectuat. În acest sens, în lucrarea de față propun un instrument de analiză care, fără a avea pretenția de a fi perfect, sau de a surprinde toate caracteristicile puterii, va ajuta la identificarea conceptului de putere promovat de modelele de dezvoltare aplicate în România contribuind în acest sens la înțelegerea dinamicii puterii în procesele de dezvoltare comunitară, respectiv a efectelor acestora.

Pentru aceasta, mai întâi propun operaționalizarea termenului de putere, înțelegând ca și cantitatea și calitatea resurselor pe care indivizii le pot accesa și controla pentru a-și atinge obiectivele dorite. Folosind două din teoriile descrise în capitolul precedent, teoria weberiană și cea parsonsiană, descriu o serie de „simptome” ce indică prezența concepției weberiene respectiv a celei parsonsiene asupra puterii în modelul folosit pentru inițierea / promovarea dezvoltării comunitare. Asumpția mea este că un model teoretic pur bazat pe teoria weberiană este mai puțin probabil să afecteze semnificativ și durabil structurile existente de putere, pe când un model teoretic pur bazat pe teoria parsonsiană va facilita crearea de noi structuri de putere, unde aceasta va fi distribuită între mai mulți actori sociali și în consecință are șanse mai mari de a facilita un proces de dezvoltare durabilă.

Instrumentul propus (vezi Anexă) se dorește a fi un instrument simplu, ușor de utilizat atât de către practicienii de dezvoltare comunitară, cât și de către membrii comunităților implicați în astfel de procese. Fără a avea pretenția de a fi un instrument riguros din punct de vedere metodologic, instrumentul se bazează pe alte instrumente

---

¹ La implementarea combinației de modele am participat direct în calitate de consultant pe probleme de dezvoltare comunitară, la celelalte două am făcut parte dintr-o echipă de cercetare a impactului accesării fondurilor europene asupra dezvoltării, informațiile culese conferind o imagine de ansamblu suficientă a impactului modelului de dezvoltare comunitară implementat pentru studiul de față.

folosite de diverși practicieni din domeniul dezvoltării comunitare care au căutat soluții cu privire la identificarea mecanismelor, a normelor și valorilor care perpetuează sisteme de organizare și guvernare comunitară în care puterea rămâne un privilegiu acordat unui grup restrâns, respectiv sisteme de organizare și guvernare comunitară în care toți participanții la proces sunt încurajați să își asume puterea de a schimba pe care o posedă, respectiv să o exercite împreună cu alți membrii cu care împărtășesc scopuri și obiective comune.

Instrumentul este compus din 12 categorii care, fiecare este însoțită de una sau două afirmații ce conotează o concepție weberiană asupra puterii, respectiv una sau două afirmații care conotează o concepție parsonsiană asupra puterii. Numărul de afirmații per categorie este identic pentru fiecare din cele două teorii. Fiecare model prezentat este filtrat prin grila acestor afirmații, cuantificându-se numărul de răspunsuri din fiecare categorie (weberiană, respectiv parsonsiană). Numărul de afirmații regăsite în fiecare model reprezintă doar o primă indicație, generală, asupra teoriei pe care este fundamentat, motiv pentru care fiecare afirmație primește punctaj egal, 1 punct. Numărul maxim de puncte per categorie este 16. Asumția de la care plec în analiza diferitelor modele, este de a găsi mai degrabă combinații ale celor două extreme.

Tipul afirmațiilor vizează aspecte mai vizibile și mai puțin vizibile ale modului în care modelele de DC promovează distribuția puterii între diferiții actori sociali implicați în proces. Rezultatele obținute în urma filtrării fiecărui din cele 10 modele prin instrumentul de analiză propus sunt surprinse sub forma a 10 reprezentări grafice care fiecare ilustrează numărul de afirmații bazate pe fiecare din cele două concepții fundamentale despre putere așa cum au fost deduse pe baza descrierii modelelor.

- În majoritatea dintre ele se observă prezența ambelor concepte despre putere, într-adevăr în proporții diferite. De exemplu, în modelele ABCD, AI se regăsesc 15 din cele 16 afirmații de tip parsonsian, indicând o predilecție spre susținerea inițiativelor comunitare menite să formeze noi structuri de putere, susținute de valori și principii democratice (incluziune, participare, încredere), în timp ce modele precum Facilitatorul comunitar, Trainingul liderilor înclină balanța spre teoria weberiană unde distribuția inegală a puterii rămâne un status quo, unde grupurile elitiste continuă să beneficieze în continuare de oportunități la care alții nu au acces, unde distanța socială dintre membrii comunității fie rămâne la fel, fie chiar se adâncește.
- Datele disponibile nu au fost suficiente pentru a indica gradul de răspândire a fiecărui tip de model de DC pe arealul țării noastre. Se știe, de exemplu, că Modelul Facilitator comunitar că s-a dorit a fi implementat la nivelul administrației publice

locale cu ajutorul unor politici publice. Analizat din perspectiva dinamicii puterii, se pare că investițiile făcute în aceste model, deși duc la dezvoltarea comunității datorită specialiștilor care se adaugă la personalul primăriei, în fapt perpetuează o structură și valori care afectează negativ dezvoltarea comunitară în sine.

- Pe de altă parte, modele precum AI, ABCD, Organizarea vecinătății sunt mai puțin populare printre finanțatori și ONG-uri de DC datorită intervalului de timp necesar pentru împuternicirea membrilor comunității astfel încât ei înșiși să recunoască puterea interioară pe care o dețin pentru a produce schimbare și să se implice în astfel de inițiative și poate datorită propriilor concepții asupra puterii pe care o dețin. Aceasta implică crearea unei noi culturi, internalizarea unor noi valori, a unor noi practici sociale și politice, crearea unor noi structuri de putere în care vocile tuturor celor interesați sunt auzite, în care dreptul la a controla resursele este împărțit echitabil, în care există platforme unde opiniile tuturor pot fi discutate deschis, analizate critic, unde încrederea și participarea, toleranța, incluziunea sunt internalizate. Și toate acestea necesită timp, timp pe care, în general, finanțatorii, organizațiile de DC nu prea sunt dispuse să îl acorde.
- Celelalte modele analizate, TeleCentrul, Modelul Parașută, Trainingul liderilor, cel de Dezvoltare economică și socială sunt modele care pot garanta rezultate imediate, măsurabile, atractive pentru finanțatori. Poziționarea lor spre accepțiunea weberiană a puterii, face ca efectele lor asupra capitalului social, asupra dinamicii puterii să fie mai puțin benefice, ele favorizând perpetuarea structurilor existente de putere, acordarea de favoruri anumitor grupuri în ceea ce privește accesul la beneficii și oportunități, prioritizarea problemelor de rezolvat.
- Ducând analiza mai departe, am căutat să văd dacă ipotezele rămân valide atunci când sunt supuse analizei comunității reale, antrenate în procese de dezvoltare comunitară dar care nu mai pot fi izolate de factorii de mediu. În acest sens, am ales trei studii de caz care ilustrează două modele diferite (cel al facilitatorului comunitar și cel al dezvoltării socio-economice), respectiv o combinație de mai multe modele (trainingul liderilor, ABCD, AI). Rezultatele acestei etape arată că, față de modelele teoretice, situațiile reale sunt mult mai complexe și de aceea efectele scontate ale modelelor diferă puțin de cele teoretice.
- În concluzie, modelele de factură parsonsiană creează premisele unei schimbări la nivelul structurilor de putere, în timp ce cele de factură weberiană favorizează status quo-ul.

Capitolul 5, Concluzii finale și discuții, e cel care încheie lucrarea de față. Pe lângă sinteza concluziilor parțiale raportate la ipotezele de cercetare, în acest capitol sunt incluse discuții cu privire la limitările cercetării, respectiv posibile perspective de cercetare și intervenție în viitor. Dintre acestea, menționez:

- În opinia autoarei, structurile sociale și de putere existente în societatea românească mai ales în zonele rurale limitează într-o oarecare măsură capacitatea sătenilor. Totuși există o oarecare flexibilitate care permite indivizilor să își exercite puterea, să schimbe structurile existente și să creeze noi structuri (de exemplu grupurile locale de inițiativă, telecentrelor etc.).
- În mediul rural, liderii care beneficiază de încrederea membrilor comunităților sunt intelectualii satului (preoții, medicii, profesorii), urmați de autoritățile locale: unii sunt respectați pentru cunoștințele lor, pentru răspunsurile pe care le dau la problemele sufletești, iar alții pentru puterea pe care o au în a manipula resurse și a acționa pentru rezolvarea problemelor comunitare. Cum pentru succesul inițiativelor de DC este nevoie de încredere (generalizată și mai ales în lideri), iar actualmente preoții par a fi persoanele investite cu cel mai mare grad de încredere, urmați de medic, profesori, autorități locale, propun explorarea modalităților prin care preoții, alături de ceilalți lideri de suflet, să fie actori activi în procesul de DC fără a spori capitalul de putere al acestora ci, din contră, folosind resursele pe care ei le au pentru a spori capitalul de putere al membrilor comunității;
- Metodele participative folosite de multe modele de DC sunt instrumente bune de luat în considerare atunci când se încearcă să se promoveze un grad mai mare de toleranță, incluziune, împuternicire, încredere. Totuși, eficiența lor este discutabilă în absența unui proces intenționat de reflectare asupra situației prezente, a propriilor valori, emoții, antecedente care alimentează un comportament intolerant față de membrii comunității care sunt diferiți, de stabilire și angajament față de obiective comune în vederea creșterii toleranței. Pentru a produce o schimbare durabilă la acest nivel, adresarea simptomelor s-ar putea să fie un mijloc inefficient. Această constatare are un efect imediat asupra proceselor de DC, asupra așteptărilor cu privire la durata acestora, la resursele care sunt necesare, la metodele și modelele de DC implementate. Pentru a avea succes, este nevoie de o informare constantă, eficientă, inițiată cu mult timp înainte de schimbarea propriu-zisă, de strategii de reducere a riscurilor.

- Cu toate că participarea este scăzută, că adeseori inițiativele locale lipsesc, românii rămân optimiști în privința reușitei proiectelor comunitare în cazul în care acestea ar fi demarate. Pe acest optimism, autoritățile locale pot fonda acțiuni de implicare a sătenilor în decizii publice, pot crea cadre în care deciziile lor să poată fi criticate constructiv, în care să existe platforme unde să se dea socoteală pentru acțiunile întreprinse și resursele folosite etc. Cu alte cuvinte, dacă doresc să sprijine dezvoltarea comunitară, atât liderii politici cât și cei de suflet trebuie să evite exercitarea *puterii asupra* cetățenilor cât se poate de des și în schimb să exercite *putere împreună* cu aceștia.
- Rezultatele au adus în centrul atenției importanța contextului, a factorilor de mediu asupra impactului modelului de DC. Astfel, în localitatea Curtea potențialul modelului ales, cel al Facilitatorului, a fost redus semnificativ de lipsa sau limitarea abilităților și competențelor persoanei angajate pentru această funcție. La Socodor, efectele economice sunt de netăgăduit, însă rămâne întrebarea care sunt efectele pe termen lung asupra împuternicirii comunității dacă primarul va continua să controleze la fel de multe resurse și în măsură la fel de mare și pe viitor, iar comunitatea va fi la fel de dependentă de el.
- În cazul satului Mera, tipul de interacțiune existent între agentul de dezvoltare și comunitate (servicii medicale și de asistență socială oferite comunității) au favorizat creșterea nivelului de încredere dintre cele două părți, dar a fost și o provocare atunci când s-a dorit schimbarea tipului de relație, diminuând într-o oarecare măsură potențialul modelelor ABCD, AI. Angajamentul luat, dorința de cooperare și învățare împreună (ele însele elemente ce descriu o înțelegere parsonsoniană a puterii) au contribuit la depășirea acestor obstacole, rezultatele fiind foarte promițătoare.
- Se poate concluda că într-adevăr modelele de dezvoltare comunitară implementate influențează structurile de putere existente într-o comunitate, confirmând astfel ipoteza centrală a tezei.
- Cum scopul dezvoltării comunitare nu este acela de a întreține puterea celor bogați sau influenți și de a crește neajutorarea celor săraci, ci de a favoriza crearea de noi structuri de putere, care să permită tuturor membrilor din comunitate să își consolideze puterea interioară generatoare de schimbare, se recomandă o atenție sporită și eforturi deosebite pentru a evita cu perpetuarea sau instaurarea unei elite care să exercite monopolul

asupra procesului decizional. Procesul decizional trebuie, pe cât posibil, să includă toți, sau o cât se poate de mare parte a oamenilor implicați / afectați.

- Instrumentul creat poate fi folosit pentru testarea oricărui model de dezvoltare comunitară în vederea determinării conceptului de putere pe care îl promovează. Așa cum am specificat, instrumentul este perfectibil. De exemplu, punctajul acordat fiecărei afirmații poate fi ponderat în funcție de impactul mai mare sau mai mic al afirmației respective asupra procesului de împuternicire a comunității. De asemenea s-ar putea considera extinderea lui prin adăugarea și a altor valori pe care se fundamentează democrația pentru a fi testate. Obiectivul meu a fost să creez un instrument simplu, care să poată fi folosit cu relativă ușurință atât de către specialiști cât și de către membrii comunității angrenați în procesele de DC pentru a se asigura că forma de expresie a puterii pe care o promovează este putere împreună cu și mai puțin putere asupra.
- O altă direcție de cercetare pe care lucrarea de față o deschide este cea a relevanței considerării integrării sistemului valoric, al credințelor în intervențiile de tip dezvoltare comunitară.
- Deși departe de a fi o lucrare exhaustivă, prin lucrarea de față sper să atrag atenția asupra importanței continuării studierii problematicii distribuției puterii în rândul membrilor comunității, respectiv a impactului modelelor folosite pe termen scurt, mediu și lung astfel încât practicieni și teoreticieni ai dezvoltării comunitare din țara noastră să poată deservi mai eficient comunitățile în care se implementează astfel de inițiative.

Anexa 1

Tab.1 : Instrument de analiză a modelului de putere

Atitudinea față de:	Teoria weberiană	Teoria parsonsiană
Luarea deciziilor	Unul sau mai mulți indivizi iau decizii, alții sunt afectați.	Toți cei afectați de o decizie participă la luarea acesteia.
Dare de socoteală	Absența unui sistem de dare de socoteală care să permită membrilor comunității să monitorizeze și să evalueze progresele făcute, distribuția resurselor aferente.	Monitorizarea și evaluarea comună a proiectelor comunitare.
Corupție	Corupția este tolerată la nivel public.	Se creează structuri și oportunități în care corupția să poată fi adresată în plan deschis.
Încredere	Comunitatea nu are încredere în caracterul liderilor, aceștia nu au încredere în capacitatea membrilor comunității de a se dezvolta.	Existența unui mediu de încredere reciprocă între membri, între membri și lideri.
Incluziune	Intimidarea celor cu un nivel de educație mai precar de către lideri și facilitatori externi prin folosirea tehnologiei moderne, a terminologiei complexe, prin asumarea rolului de lider respectiv a statusului aferent.	Se încurajează interacțiunea tuturor indivizilor cu toți indivizii din comunitate indiferent de clasa economico-socială de care aparțin, de grupările etnice, religioase, de gen, de vârstă pe care le reprezintă.
	Anumite categorii de indivizi sunt excluse, în mod deliberat sau nu, de la oportunități, beneficii.	Se încurajează participarea tuturor membrilor comunității la oportunitățile și beneficiile existente.
Acces la resurse	Grupurile elitiste sunt favorizate în ceea ce privește accesul la informație, la resurse.	Se acordă drepturi echitabile de a controla resursele comunitare.
Interese	Se promovează în primul rând interesele elitei, dacă e posibil și a altor membri din comunitate.	Se promovează interesele comune tuturor membrilor comunității, sau a unui număr cât mai mare dintre aceștia, inclusiv a grupurilor vulnerabile.
Implicare	Comunitatea e implicată doar ocazional, foarte rar în decizii majore.	Comunitatea e implicată activ în toate fazele procesului de DC.
	Se observă apatia majorității față de nevoile și oportunitățile de dezvoltare comunitară datorită convingerii proprii neputințe.	Se încurajează și se apreciază contribuția individuală la binele colectiv.
Solidaritate	Nu se urmărește solidaritatea, crearea unei viziuni comune.	Se promovează principiile, valori comune.
Putere	Se acceptă dezechilibrul distribuției puterii ca status quo.	Se fac eforturi deliberate pentru a reduce dezechilibrul distribuției puterii.
	Se promovează implicit o relație de tip predare-învățare.	Se promovează o relație de tip învățare reciprocă: fiecare învață de la fiecare și toți învață împreună.
Criticism constructiv	Se descurajează sau se evită crearea unei platforme unde soluțiile propuse de liderii formali sau informali să poată fi criticate.	Se încurajează cooperarea între membrii comunității, analiza critică a soluțiilor propuse pentru a soluționa problemele existente.
Guvernare	Guvernarea se face prin sisteme și structuri sociale și politice autoritare sau care să permită implicarea membrilor comunității în deciziile comunitare.	Guvernarea se face prin sisteme și structuri sociale și politice care să permită implicarea membrilor comunității în deciziile comunitare.